

HRVATSKI ZAVOD ZA POLJOPRIVREDNU
SAVJETODAVNU SLUŽBU

V O Ć A R S T V O

KAD BRATI JABUKE ?

Prepoznamo dva stupnja zrelosti plodova jabuka, podjednako važna za određivanje vremena berbe:

1. **fiziološka zrelost ili dozrelost;**
2. **tehnološka zrelost ili dospelost ploda.**

Da bismo valjano odredili datum berbe, potrebno je znati da plodovi jabuka imaju dosta škroba – rezervne tvari koja se dozrijevanjem razlaže i prelazi u šećer.

Fiziološka zrelost nastupa kad je plod jabuke najkrupniji, a sjemenke mogu u povoljnim uvjetima proklijati.

Tehnološka zrelost nastupa kad plodovi postignu najbolje karakteristike potrebne za daljnju namjenu (konzumacija, čuvanje u skladištu, čuvanje u hladnjači ili prerada).

Pokazatelji zrelosti jesu:

- ◆ morfološka svojstva ploda (oblik i boja ploda, boja mesnatog dijela i boja sjemenki);
- ◆ mehanička svojstva (lakoća odvajanja stapke ploda od drveta, čvrstoća parenhima ploda, sočnost ploda);
- ◆ kemijska svojstva mesa ploda i soka (količina škroba i šećera, količina ukupnih kiselina);
- ◆ fiziološka svojstva plodova (starost ploda i disanje ploda).

Postoji više metoda za određivanje vremena berbe jabuka. Možemo ih grupirati na:

I stare metode – nesigurni pokazatelji određivanja vremena berbe:

- ◆ *kad plodovi počnu padati sa stabla* – nesigurna metoda jer jabuke mogu opadati i zato što su oštećene od bolesti ili štetnika;
- ◆ *metoda intenziteta osnovne boje plodova* – promjena temeljne zelene boje u žutu, žutocrvenu ili crvenu;
- ◆ *metoda intenziteta boje sjemenki* – bijela sjemenka poprima tamnosmeđu boju; to je nesiguran pokazatelj jer je u ljetnih sorti sjemenka još nezrela dok je plod već zreo, a u zimskih je sorti obrnuto;

II nove, moderne metode – sigurniji pokazatelji:

- ◆ *metoda brojenja dana od pune cvatnje do zriobe* - i to za svaku sortu ponaosob; ta metoda nije potpuno sigurna jer ovisi o klimatskim prilikama;
- ◆ *metoda mjerenja čvrstoće mesa ploda* – određuje se specijalnim aparatom penetrometrom;
- ◆ *kemijske metode* - određuje se količina škroba, šećera, kiselina i sl.

Jedan od najsigurnijih načina utvrđivanja dozrelosti jabuka jest kemijskim putem s pomoću tzv. **jodno-škrobnog testa** ("jod-jod-kalij test" ili skraćeno "J-J-K").

Datum berbe ovisi o genetskim svojstvima same vočke, o položaju voćnjaka, o meteorološkim uvjetima i sl.

Ako jabuke želimo skladištiti u hladnjačama, potrebno je plodove pobrati dok još imaju škroba u sebi.

U skladištima svježi plodovi žive - dišu te se u njima za vrijeme čuvanja događaju mnoge promjene, npr. škrob se hidrolizom razgrađuje u šećer.

Plodovi su jabuka dospjeli za konzumaciju kad u sebi više nemaju škroba.

JODNO-ŠKROBNI TEST (J-J-K test)

Poprečno ili uzdužno prerezani plodovi jabuke tretiraju se s nekoliko kapi otopine jod-jod-kalija (tzv. **jodna tinktura**). Jodna tinktura škrob oboji tamno. Može se nabaviti u ljekarnama, a priprema se na tri načina:

- ◆ kao 0,5 – 1,0% vodena otopina joda u kalijevu jodidu,
- ◆ kao otopina 3 g joda i 10 g kalijeva jodida u 1 litri vode,
- ◆ kao otopina 3 g joda i 4 g kalijeva jodida u 1 litri destilirane vode.

Sve navedene koncentracije mogu se koristiti s istom pouzdanošću.

Poslije nekoliko minuta donosi se ocjena o zrelosti plodova na osnovi peterodijelne ljestvice intenziteta obojenosti presjeka ploda.

Razgradnja škroba počinje od sredine ploda prema periferiji tj. pokožici ploda. Škrob se najsporije razgrađuje 2-3 mm ispod pokožice te u blizini provodnih snopića koji idu iz peteljki.

Jodno-škrbnim testom vrlo se dobro može odrediti vrijeme berbe jabuka.

Pravodobnom informacijom o roku berbe smanjuju se posljedice prerane i prekasne berbe.

Preranom berbom smanjuje se prirod jabuka. Plodovi se slabije čuvaju. Slabija je kvaliteta plodova: pokrovna boja je slabo izražena, a jače se ističe zelena boja. Plodovi nemaju tipičnu aromu, trpkog su okusa te podložni pojavi fizioloških bolesti (npr. gorke pjege).

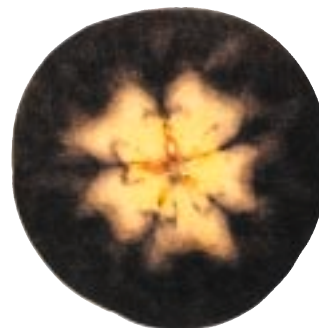
Prekasna berba također uzrokuje slabije čuvanje plodova. Veliki su gubici na prirodu zbog opadanja plodova. Smanjena im je mogućnost čuvanja u hladnjači. Plodovi su podložni različitim gljivičnim oboljenjima npr. jonatanovim pjegama i staklavosti ploda.

PRESJEK PLODOVA JABUKA TRETIRANIH JODNOM TINKTUROM

Slika br. 1.: Crnoplava boja na cijeloj površini presjeka

- plodovi su potpuno zeleni

Slika br. 2. Površina ploda oko sjemene kućice i provodnih kanala neobojena je, ostala je površina presjeka crnoplava

- započela je faza dozrijevanja ploda

Slika br. 3.: Na tamnoj osnovi cijelog presjeka ploda javlja se prosvjetljavanje a parenhim je ploda obojen tamnoplavo samo pod pokožicom

- optimalno je stanje za dugotrajno čuvanje

Slika br. 4.: Tamno obojenje ispod pokožice plodova i dijela parenhima oko provodnih kanala

- plodovi su samo za kraće čuvanje i prijevoz

Slika br. 5.: Plodovi su ispod pokožice na presjeku nezatno potamnjeni ili potpuno svijetli

- konzumna zrelost

Berba jabuka

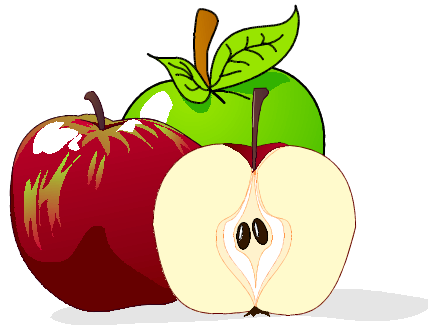
Plodovi jabuka beru se tako da se obuhvate cijelom šakom, a kažiprst se podmetne ispod spojnog mjesta peteljke ploda s granom. Plod se blago uvrne i odvoji.

Čuvanje

Za različite sorte jabuka potrebni su različiti uvjeti čuvanja. Preporučuje se čuvanje plodova jabuka u hladnjači s kontroliranom atmosferom (0-5°C, koncentracija CO₂ 2-4%, koncentracija O₂ 1% i relativna vlaga zraka 90-92%). U takvim uvjetima jabuka se može čuvati 6 – 12 mjeseci.

Ako plodovi jabuka stoje 4 dana na temperaturi 20°C, smanjuje im se vrijeme čuvanja u hladnjači za jedan mjesec.

Plodovi namijenjeni duljem čuvanju moraju biti zdravi (bez znakova fiziološkog oboljenja) i što ujednačeniji.

*Autori: **IVICA SNAJDER**, dipl. inž.
VIŠNJA ŠIMUNOVIĆ, dipl. inž.*

Odgovorni urednik: dr. sc. Ivan Katalinić

Grafička priprema: Damir Ravlić

Tisak: FiLeDaTa, Zagreb

Nakladnik:

Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu

Ulica grada Vukovara 78 • 10000 Zagreb

telefon: (1) 61 06 190 • fax: (1) 61 09 140

e-mail: hzpss@agr.hr

<http://www.agr.hr/hzpss/>

Za detaljnije informacije obratite se savjetniku HZPSS